

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıklarının İncelenmesi

Examination of Social Emotional Well-Being and Psychological Resilience of Preschoolers

ÖZET

Okul öncesi dönem, çocukların sosyal-duygusal gelişimlerinin en hızlı ilerlediği ve yaşam boyu devam edecek olan psikolojik sağlamlık temellerinin atıldığı kritik bir dönemdir. Sosyal duygusal iyi oluş, çocukların olumlu duygular geliştirmesi, kişilerarası ilişkilerini sağlıklı biçimde sürdürmesi açısından önemli bir göstergedir. Psikolojik sağlamlık ise çocukların stres, zorluk ve travmatik deneyimlerle başa çıkabilme kapasitelerini tanımlamakta ve onların uyum becerilerini destekler. Araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal iyi oluşları ve psikolojik sağlamlıkları incelenmiştir. Bu çerçevede, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık düzeyleri; cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu gibi değişkenler açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Çalışma grubu 2024-2025 eğitim-öğretim yılında uygun/elverişli örnekleme yöntemi ile belirlenen toplam 154 okul öncesi dönem çocuklarından oluşmaktadır. Veriler, kişisel bilgi formu ve okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeği ile toplanmıştır. Analizlerde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma istatistikleri, bağımsız gruplar için t-testi ve Anova testi uygulanmıştır. Araştırmanın bulguları, okul öncesi dönem çocuklarının genel olarak sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, kız çocuklarının sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin daha yüksek olduğu; annesi ilköğretim, ortaöğretim veya lisans mezunu olan çocukların avantajlı bir konumda bulunduğu; babası ilköğretim veya ortaöğretim mezunu olan çocuklarında benzer şekilde anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okulöncesi, Psikolojik sağlamlık, Sosyal duygusal iyi oluş

ABSTRACT

The preschool period is a critical period in which children's social-emotional development progresses at the fastest rate and the foundations of psychological resilience that will continue throughout life are laid. Social emotional well-being is an important indicator for children to develop positive emotions and maintain healthy interpersonal relationships. Psychological resilience describes children's capacity to cope with stress, difficulties and traumatic experiences and supports their adaptive skills. In this study, the social emotional well-being and psychological resilience of preschool children were examined. Within this framework, children's levels of social emotional well-being and psychological resilience were compared based on variables such as gender, number of siblings, and parents' educational levels. The research employed a descriptive survey design. The study group consisted of 154 preschool children selected through a convenience sampling method during the 2024–2025 academic year. Data were collected using a personal information form and the social emotional well-being and psychological resilience scale for preschool children. Descriptive statistics including frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation were used in the analyses, along with independent samples t-test and Anova. The findings revealed that preschool children generally exhibited high levels of social emotional well-being and psychological resilience. Additionally, it was found that girls demonstrated significantly higher levels of social emotional well-being and psychological resilience compared to boys. Children whose mothers had completed primary, secondary, or tertiary education were found to be in a more advantageous position. Similarly, a significant difference was observed among children whose fathers had completed primary or secondary education.

Keywords: Preschool, Psychological resilience, Social emotional well-being

GİRİŞ

Okul öncesi dönem, bireyin yaşamında en hızlı fizyolojik, psikolojik ve bilişsel gelişim süreçlerinin gerçekleştiği, aynı zamanda sosyal, duygusal ve bilişsel yapı taşlarının oluşturulduğu oldukça kritik bir evredir (Shonkoff & Phillips, 2000). Bu dönem, yaşanan değişimlerin yoğunluğu ve etkililiği nedeniyle çocuğun ilerleyen yaşlardaki kişilik özelliklerini, öğrenme kapasitelerini ve sosyal ilişkilerini şekillendiren bir temel

Burcu Ertek Eroğlu¹
Cevat Eker²

How to Cite This Article

Ertek Eroğlu, B. & Eker, C.
(2025). "Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıklarının İncelenmesi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 11(6): 893-903. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17768996>

Arrival: 23 September 2025
Published: 30 November 2025

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Uzm. Öğretmen, Kdz. Ereğli, Zonguldak, Türkiye

² Doç. Dr., BEUN, Ereğli Eğitim Fakültesi, Zonguldak, Türkiye

niteliğindedir. Özellikle bu evrede kazanılan sosyal duygusal beceriler, bireyin hem bireysel uyum süreçlerinde hem de akademik başarı ve sosyal ilişkilerde göstereceği performansı doğrudan etkileyen önemli yaşam becerileri arasında yer alır (Denham vd., 2014). Sosyal duygu düzenleme, empati geliştirme, öz kontrol ve iş birliği kurma gibi becerilerin bu dönemde edinilmesi, çocukların yaşam boyu süren öğrenme sürecine sağlam bir başlangıç yapmalarını sağlamakta ve toplumsal hayattaki etkinliklerini artırmaktadır. Dolayısıyla erken çocukluk döneminde çocukların sadece çağın getirdiği değişimlere uyum sağlamaları değil, aynı zamanda toplumun geleceği açısından da büyük bir önem taşır (Ertek, Eker & Eker, 2025). Yaşamın ilk yıllarında çocuğun ruhsal ve zihinsel yapısını şekillendiren sosyal duygusal iyi oluş (Abed vd., 2016) ile bu kritik dönemde karşılaştıkları olumsuz durumlarla başa çıkabilme becerisi olarak tanımlanan psikolojik sağlamlık, üzerinde durulması gereken temel unsurlar arasında yer almaktadır.

Keyes (1998) sosyal ve duygusal iyi oluş kavramını, bireylerin toplumda varlıklarını hissetmeleri ve kendilerini önemli görmeleri, diğer bireyleri kabul etmeleri, toplumun kendini gerçekleştirme potansiyeline inanması ve hayatları dışındaki çevreyle de ilgilenmeleri gibi unsurların bir göstergesi olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde çocukların her zaman çağın değişikliklerine ve yeni sistemlere uyum sağlamaları beklenmektedir (Ertek & Eker, 2024). Sağlıklı sosyal iletişim, destekleyici ilişkiler kurma yeteneği ve toplumsal aidiyet sosyal iyi oluşun önemli unsurlarıdır. Duygusal iyi oluş ise, hoş giden ve gitmeyen duygular arasında pozitif yaşam ve dengeli olmak ile ilgilidir (Keyes, 2003). Kişilerin pozitif duygu deneyimleme, duygu dengeleme yeteneği ve stresle başa çıkma unsurlarını ifade etmektedir. Duygusal iyi oluş, kişinin huzur ve içsel dengesini yansıtarak yaşam kalitesini artırmaktadır. Bu iki kavram, birbiriyle ilişkili olup, bireylerin kişisel refahını şekillendirme ve denge sağlamaları açısından oldukça önemlidir (Kahneman & Deaton, 2010).

Okul öncesi dönemde çocukların sağlıklı bir kişilik geliştirmesi ve çevreleriyle olumlu etkileşimler kurabilmesi açısından sosyal duygusal gelişimleri büyük bir önem taşımaktadır. Sosyal duygusal gelişim; bireylerin yaşamla barışık, toplum ile uyum içinde, duygu kontrolünü sağlayarak kendini ifade edebilmesi olarak tanımlanmaktadır (Saarni, 2001). Sosyal-duygusal olarak iyi olan bireyler; üretkenlikleri, mutlulukları ve yaşamdan aldıkları doyum ile daha olumlu bir yaşam sürme eğilimindedirler (Keyes, 1998). Bu nedenle sağlıklı bireylerin yetiştirilmesinde beden ve zihin için gerekli olan ilgi ve bakımın sağlanarak çocukların mutlu olmaları büyük bir önem taşımaktadır (Russell, 2001). Güçlü bir iyi oluş duygusu, çocukların çevreleriyle olumlu ve güvenli bir şekilde etkileşimde bulunmalarına ve dolayısıyla öğrenme fırsatlarından en iyi şekilde yararlanmalarını sağlar (Marbina vd., 2015). Bu açıdan düşünüldüğünde, sosyal duygusal iyi oluşun, çocukların sağlıklı gelişimi için kritik bir temel oluşturduğunu, bireylerin kendilerini tanıma, duygularını anlama ve sağlıklı ilişkiler kurma yeteneklerini geliştirdiğini ve yaşamları boyunca daha güçlü bir birey olmalarında yardımcı olacağı görülmektedir.

Çocukların günlük yaşamında ve okul süreçlerinde başarılı olmak için sosyal duygusal iyi oluşlarının yanı sıra psikolojik sağlamlıklarının da geliştirilmesi önemlidir. Yaşamın temellerinin atıldığı okul öncesi dönemde, çocuğun çevresiyle etkileşim içinde olması ve uyum sağlaması sosyal ve duygusal gelişim açısından kritik sayılırken ruh ve beden bütünlüğü açısından da önem taşımaktadır (Yavuzer, 2019). Ramirez (2007) psikolojik sağlamlık kavramını, bireyin kaygı, olumsuz durumlar, depresyon, ani yaşam değişimleri veya kötü deneyimlerin etkisinden hızla kurtularak kendini toparlama ve eski haline kolayca dönebilme yeteneği olarak tanımlarken, Goldstein ve Brooks (2005) ise çocukların büyüme sürecinde karşılaştıkları zorluklar ile başa çıkma becerisi, olarak tanımlamaktadır.

Psikolojik dayanıklılık, zor zamanlarda karşılaşılan fiziksel ve psikolojik etkilere karşı bir kalkan görevi görür (Garros vd., 2021). Bu nedenle, erken çocukluk döneminden itibaren bu konuya önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Önder ve Akgün, 2020; Altın, 2023). Çocukları doğru ve esnek düşünmeye teşvik eden psikolojik sağlamlık becerisi, çocukların stresli ve zorlu durumlarla başa çıkmalarına ve onları depresyon ya da ruhsal hastalıklardan korunmalarına yardımcı olur. Newman & Blackburn (2002)'a göre psikolojik olarak sağlam çocuklar stres ve sıkıntıya direnmede, belirsizlik ve değişimle başa çıkmada ve travmatik olaylardan daha hızlı iyileşmede başarılıdırlar. Bonanno (2005) psikolojik sağlamlık becerisi yüksek çocukların; günlük yaşamlarında karşılaştıkları problemleri çözmek için yetişkinlerle rahatça etkileşim kurabilen, gerçekçi hedefler koyabilen ve bu hedefleri gerçekleştiren, kendine ve başkalarına saygı duyan, insani değerlere önem veren bireyler olduğunu ifade etmiştir. Psikolojik sağlamlığı gelişmiş çocukların, hayal kırıklıklarıyla daha etkili bir şekilde başa çıkabilecekleri, başarısızlıktan ders çıkarabildikleri, değişikliklere kolayca uyum sağlayabildikleri ve okul içi ve okul dışı yaşamın duygusal zorluklarıyla yılmadan mücadele etme kararlılığı göstereceklerdir. Ayrıca okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik sağlamlık becerilerinin güçlendirilmesi, çocukların sağlıklı bir gelişimi süreci geçirmeleri ve onların hayatları boyunca karşılaşacakları zorluklara karşı daha donanımlı olmaları için kritik bir öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle, psikolojik

dayanıklılık, doğal afetler, terörizm ve salgın hastalıklar gibi durumlar düşünüldüğünde çocuklar için önemli bir kavramdır.

Collet, (2017) ve Sanders vd., (2020) yaptıkları araştırmalarda, sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının gelişimi için eğitimcilere, çocukların yeteneklerinden ziyade çabalarını övmeleri, sorumluluk duygusunu teşvik etmeleri, problem çözme fırsatları sağlamaları ve çocuklar hayal kırıklığına uğradığında destek sunmalarını önermektedir. (Collet, 2017). Bu durum, çocukların kendilerine fayda sağlayan beceriler ve stratejiler edinmelerini sağlar. Literatür incelendiğinde, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları ile ilgili araştırmaların sonucunda elde edilen bulguların, okul öncesi dönem, çocuğun ileriki yaşamını da şekillendirebilecek kritik bir süreç olarak değerlendirildiği görülmektedir (Phillips ve ark., 2019; Tezel, 2023; Watts & Pattnaik, 2022; Wu ve ark., 2022) Bu sebeple, bu araştırmanın çocukların zorlu yaşantılar sonucunda karşılaşılabilecekleri duygusal ve davranışsal sorunların erken tespiti, önlenmesi, daha etkili destek sunulması, koruyucu hizmetlerin geliştirilmesi ve müdahale programlarının oluşturulması için önemli bir zemin hazırlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Alt Problemler

Araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki alt problemler yanıtlar aranmıştır.

1. Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları ne düzeydedir?
2. Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları: cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumuna göre değişim göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ve nedensel karşılaştırma modeli çerçevesinde desenlenmiştir. Bu araştırmalar mevcut durumu ortaya koymayı ve bu durumu araştırmacı tarafından kontrol ve manipüle edilmeden, araştırma konusu ile ilgili önceliklerin ortaya çıkarmayı amaçlanmaktadır (Karasar, 2020). Araştırma kapsamında iki temel alt problem ele alınmıştır. İlk olarak, çocukların sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık düzeyleri tanımlayıcı istatistikler (aritmetik ortalama, standart sapma vb.) kullanılarak betimlenecektir. İkinci olarak, bu düzeylerin cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği karşılaştırmalı analizlerle değerlendirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu toplam Zonguldak İli Ereğli ilçesinde resmi ve özel eğitim kurumlarından uygun/elverişli örnekleme yöntemi ile belirlenen 154 okul öncesi dönem çocuklarından oluşmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde Araştırmaya zaman ve işgücü olarak olumlu katkılar sağlayan ve araştırmacıya erişebilme kolaylığı sunan bir yöntem (Büyüköztürk vd., 2020) olması sebebiyle uygun/elverişli örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler “Kişisel bilgi formu” ile “Okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeği” ölçeği kullanılarak elde edilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Formda çalışma grubuna ait cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği: Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilmiş, Saide Özbey (2019) tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmış, 36 maddeden oluşan ölçek, altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri; 5’li likert tipindedir. Ölçeğin alt boyutları; iletişim kurma/sosyal performans, öz-kontrol/düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/stresle başa çıkma, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma şeklindedir. Ölçek, 3-6 yaş okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarını ölçmek için yetişkin bildirimine dayanır. Ölçeğin faktörleri için yapılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucunda ölçeğin 6 faktörlü yapısı korunmuştur. Ölçeğin Cronbach’s Alpha güvenirlik katsayıları .86 ile .95 arasında değişmektedir. Bu verilere göre ölçek yüksek güvenirliğe sahiptir. (Özbey, 2019). Bu araştırmada ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indeksi değerleri, CMIN=132.515; DF=81; CMIN/DF=2.341; p=.000 RMSEA=.048; CFI=.911; GFI=.916; IFI=.922; TLI=.926 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bu araştırmada güvenirliği için Cronbach alfa katsayıları, iletişim kurma/sosyal performans alt boyutu .88, öz-kontrol/düşüncelilik alt boyutu .89, atılganlık alt boyutu 0.87,

duygusal istikrar/stresle başa çıkma alt boyutu, .89, görev yönelimi alt boyutu .92, keşfetmekten hoşlanma alt boyutu .94 olarak bulunmuştur.

Etik Kurul İzni

Araştırma Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, insan araştırmaları etik kurulu tarafından 11/03/2025 tarih ve 95 protokol numarasıyla uygun bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada betimsel istatistiklerden frekans, yüzde, aritmetik, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum puanlar kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediğinin belirlenmesi için Kolmogrov-Smirnov testi (K-S), çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. Araştırmada çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1.5 aralığında olduğu görülmektedir (-0.972;1.224) çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1.5 aralığında olduğu için normal dağılım kabul edileceği belirtilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Ayrıca incelenen histogram grafikleri normale yakın dağılımlar göstermiştir. Çarpıklık- basıklık katsayılarının belirtilen aralıklarda olması, grafiklerin normale yakın dağılım göstermesi, örneklem sayısının yeterli olması ($n>100$) nedeniyle puanların normal dağılım sergilediği kabul edilmiş ve araştırmada parametrik istatistiklerin kullanılmasına karar verilmiştir. Veriler normal dağılım gösterdiğinden bağımsız örneklem t testi ve anova testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Okul Öncesi Çocukların Sosyal/Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıklarına İlişkin Bulgular

Okul öncesi çocukların sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları ne düzeyde olduğunu ölçmek için, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 1.'de sunulmuştur.

Tablo1: Okul öncesi çocukların sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri

Ölçek	N	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	$\bar{X}$	SS
İletişimkurma/sosyal performans	154	13.00	30.00	23.49	453
Öz-kontrol/ düşüncelilik	154	16.00	30.00	24.69	3.76
Atılganlık	154	11.00	30.00	25.10	3.84
Duygusal istikrar/stresle başa çıkma	154	11.00	30.00	20.11	4.21
Görev yönelimi	154	11.00	30.00	23.60	4.09
Keşfetmekten hoşlanma	154	12.00	30.00	26.42	3.83
Sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçek toplam puanı	154	79.00	180.00	143.41	17.91

Tablo 1'de araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının incelendiği görülmektedir. Sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının iletişim kurma / sosyal performans alt boyutunun puanı $\bar{X}=23.49$ ve $Sd=4.53$ 'tür. Bu alt boyutu puan aralık değeri karşılığı "Genellikle" yi göstermektedir. Öz-Kontrol/ Düşüncelilik alt boyutunun puanı $\bar{X}=24.69$ ve $Sd=4.76$ 'dır. Bu alt boyutun puan aralık değeri karşılığı "Her zaman" ı göstermektedir. Atılganlık alt boyutunun puanı $\bar{X}=25.10$ ve $Sd=3.84$ 'tür. Bu alt boyutun puan aralık değeri karşılığı "Her zaman"ı göstermektedir. Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma alt boyutunun puanı $\bar{X}=20.11$ ve $Sd=4.21$ 'dir. Bu alt boyutun puan aralık değeri karşılığı "Genellikle" yi göstermektedir. Görev Yönelimi alt boyutunun puanı $\bar{X}=23.60$ ve $Sd=4.09$ 'dur. Bu alt boyutun puan aralık değeri karşılığı "Her zaman" ı göstermektedir. Keşfetmekten Hoşlanma alt boyutunun puanı $\bar{X}=26.42$ ve $Sd=3.83$ 'tür. Bu alt boyutun puan aralık değeri karşılığı "Her zaman" ı göstermektedir. Okul öncesi öğrencilerinin sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının toplam puanı $\bar{X}=143.41$ ve $Sd=17.91$ 'dir. Ölçekten elde edilen puanın aralık değeri karşılığı "Genellikle" yi göstermektedir. Bu bulguya göre okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının alt boyutlar bazında yüksek, toplam puan bazında ise iyi bir seviyede olduğu görülmektedir.

Okul Öncesi Çocukların Sosyal/Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına ait t testi sonuçları Tablo 2' de sunulmuştur.

Tablo 2: Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	df	t	P
İletişim kurma / sosyal performans	Kız	85	23.96	3.33	152	1.89	.57
	Erkek	69	22.91	3.56			
Öz-kontrol/ düşüncelilik	Kız	85	25.33	3.65	152	2.38	.89
	Erkek	69	23.90	3.78			
Atılganlık	Kız	85	25.94	3.71	152	3.09	.02*
	Erkek	69	24.07	3.77			
Duygusal istikrar/stresle başa çıkma	Kız	85	21.05	4.50	152	3.15	.01*
	Erkek	69	18.96	3.52			
Görev yönelimi	Kız	85	26.07	3.91	152	-1.24	.10
	Erkek	69	26.84	3.72			
Keşfetmekten hoşlanma	Kız	85	24.09	3.96	152	1.68	.21
	Erkek	69	22.99	4.19			
Sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçek toplam puanı	Kız	85	146.45	18.62	152	2.37	.02*
	Erkek	69	139.67	16.35			

*P<0.05

Tablo 2’de araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet değişkenine göre sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin alt boyutlarının ve toplam puanın üzerinde etkisinin olup olmadığı t testi ile incelenmiştir. Sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının iletişim kurma / sosyal performans alt boyutu için elde edilen [t=1.89; P>.05] değeri ile anlamlı farklılık olmadığı, öz-kontrol/ düşüncelilik alt boyutu için elde edilen [t=2.38; P>.05] değeri ile anlamlı farklılık olmadığı, atılganlık alt boyutu için elde edilen [t=3.09; P<.05] değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın kız çocukları lehine olduğu, duygusal istikrar/stresle başa çıkma alt boyutu için elde edilen [t=3.15; p<.05] değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın kız çocukları lehine olduğu, görev yönelimi alt boyutu için elde edilen [t=-1.24; P<.05] değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın kız çocukları lehine olduğu, keşfetmekten hoşlanma alt boyutu için elde edilen [t=1.68; P>.05] değeri ile anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının toplam puanı için elde edilen [t=2.37; P<.05] değeri ile anlamlı farklılık kız çocukları lehine olduğu görülmektedir.

Okul öncesi dönem çocukların sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının kardeş sayısına göre karşılaştırılmasına ait t testi sonuçları Tablo 3’ te sunulmuştur.

Tablo 3: Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının kardeş sayısına göre karşılaştırılması

Ölçek	Kardeş sayısı	N	$\bar{X}$	Sd	df	t	P
İletişim kurma / sosyal performans	Kardeşi var	86	23.60	3.35	152	2.84	.00*
	Kardeşi yok	68	18.00	5.00			
Öz-kontrol/ düşüncelilik	Kardeşi var	86	25.68	3.73	152	1.14	.20
	Kardeşi yok	68	25.00	4.24			
Atılganlık	Kardeşi var	86	25.15	4.18	152	1.11	.97
	Kardeşi yok	68	22.87	5.43			
Duygusal istikrar/stresle başa çıkma	Kardeşi var	86	21.33	3.78	152	1.09	.29
	Kardeşi yok	68	20.10	5.65			
Görev yönelimi	Kardeşi var	86	26.43	3.82	152	1.34	.12
	Kardeşi yok	68	25.66	4.50			
Keşfetmekten hoşlanma	Kardeşi var	86	23.72	4.00	152	2.72	.07
	Kardeşi yok	68	17.33	4.16			
Sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçek toplam puanı	Kardeşi var	86	143.70	17.72	152	1.41	.16
	Kardeşi yok	68	129.00	25.87			

*P<0.05

Tablo 3’te araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının kardeş sayısı değişkenine göre sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin alt boyutlarının ve toplam puanın üzerinde etkisinin olup olmadığı t testi ile incelenmiştir. Sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının iletişim kurma / sosyal performans alt boyutu için elde edilen [t=2.84; P<.05] değeri ile anlamlı farklılık olduğu, bu farklılığın kardeşi olan çocuklar lehine olduğu, öz-kontrol/ düşüncelilik alt boyutu için elde edilen [t=1.14; P>.05] değeri ile anlamlı farklılık olmadığı, atılganlık alt boyutu için elde edilen [t=1.11; P>.05] değeri ile anlamlı farklılık olmadığı, duygusal istikrar/stresle başa çıkma alt boyutu için elde edilen [t=1.09; p>.05] değeri ile anlamlı farklılık olmadığı, görev yönelimi alt boyutu için elde edilen [t=-1.34; P>.05] değeri ile anlamlı farklılık olmadığı, keşfetmekten hoşlanma alt boyutu için elde edilen [t=2.72; P>.05] değeri ile anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının toplam puanı için elde edilen [t=1.42; P>.05] değeri ile kardeş sayısına göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının anne eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ait Anova testi sonuçları Tablo 4’ te sunulmuştur.

Tablo 4: Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının anne eğitim durumuna göre karşılaştırılması

Ölçek	Anne eğitim durumu	N	$\bar{X}$	SS	F	p	Fark
İletişim kurma / sosyal performans	İlköğretim (1)	8	24.13	2.47	.99	.40	-
	Ortaöğretim (2)	24	24.21	4.77			
	Lisans (3)	100	23.14	3.41			
	Lisansüstü (4)	22	24.09	1.95			
Öz-kontrol/ düşüncelilik	İlköğretim (1)	8	29.25	2.12	6.81	.00*	1>3
	Ortaöğretim (2)	24	25.96	3.98			
	Lisans (3)	100	23.96	3.74			
	Lisansüstü (4)	22	24.95	2.45			
Atılmanlık	İlköğretim (1)	8	29.38	1.77	7.89	.00*	1>3 2>3
	Ortaöğretim (2)	24	26.71	3.63			
	Lisans (3)	100	24.19	3.85			
	Lisansüstü (4)	22	25.95	3.70			
Duygusal istikrar/stresle başa çıkma	İlköğretim (1)	8	27.87	3.18	11.56	.00*	1>2 1>3 1>4
	Ortaöğretim (2)	24	19.63	4.21			
	Lisans (3)	100	19.70	3.42			
	Lisansüstü (4)	22	19.68	5.18			
Görev yönelimi	İlköğretim (1)	8	28.75	3.54	9.92	.00*	1>3
	Ortaöğretim (2)	24	24.46	3.74			
	Lisans (3)	100	22.55	3.82			
	Lisansüstü (4)	22	25.55	3.63			
Keşfetmekten hoşlanma	İlköğretim (1)	8	29.63	1.06	4.45	.05*	1>3
	Ortaöğretim (2)	24	27.83	3.40			
	Lisans (3)	100	25.72	4.07			
	Lisansüstü (4)	22	26.82	2.68			
Sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçek toplam puanı	İlköğretim (1)	8	169.00	14.14	9.67	.00*	1>3 1>4 2,4>3
	Ortaöğretim (2)	24	148.79	19.63			
	Lisans (3)	100	139.26	16.78			
	Lisansüstü (4)	22	147.09	11.89			

*P<0.05

Tablo 4'te araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının anne eğitim durumu değişkenine göre sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin alt boyutlarının ve toplam puanın üzerinde etkisinin olup olmadığı Anova testi ile incelenmiştir. Sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının iletişim kurma / sosyal performans alt boyutu için elde edilen $[F=.99; p>.05]$ değeri ile anlamlı farklılık olmadığı, öz-kontrol/ düşüncelilik alt boyutu için elde edilen $[F=6.82; P<.05]$ değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın ilköğretim ile lisans mezunu anneler arasında olduğu (1>3), atılmanlık alt boyutu için elde edilen $[F=7.89; P<.05]$ değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın ilköğretim ile lisans mezunu anneler (1>3) ile, ortaöğretim ve lisans mezunu anneler arasında olduğu (2>3), duygusal istikrar/stresle başa çıkma alt boyutu için elde edilen $[F=11.56; p<.05]$ değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farkın ilköğretim, ortaöğretim, lisans ve lisansüstü mezunu anneler arasında olduğu (1>2;1>3;1>4), görev yönelimi alt boyutu için elde edilen $[F=9.92; P<.05]$ değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farkın ilköğretim lisans mezunu anneler arasında olduğu (1>3), keşfetmekten hoşlanma alt boyutu için elde edilen $[F=4.45; P<.05]$ değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farkın ilköğretim ve lisans mezunu anneler arasında olduğu (1>3) görülmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının toplam puanı için elde edilen $[F=9.67; P<.05]$ değeri ile anne eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın ilköğretim, ortaöğretim, lisans ve lisansüstü mezunu anneler arasında olduğu (1>3; 1>4; 2,4>3) görülmektedir.

Okul öncesi dönem çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının baba eğitim durumuna göre karşılaştırılmasına ait Anova testi sonuçları Tablo 5' te sunulmuştur.

Tablo 5: Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının baba eğitim durumuna göre karşılaştırılması

Ölçek	Baba eğitim durumu	N	$\bar{X}$	Sd	F	p	Fark
İletişim kurma / sosyal performans	İlköğretim (1)	7	28.00	0.00	5.22	.02*	1>2,3,4
	Ortaöğretim (2)	34	23.62	4.25			
	Lisans (3)	85	22.94	3.15			
	Lisansüstü (4)	28	23.89	2.91			
Öz-kontrol/ düşüncelilik	İlköğretim (1)	7	27.00	0.00	6.10	.01*	1>3 2>3
	Ortaöğretim (2)	34	26.58	4.13			
	Lisans (3)	85	23.76	3.71			
	Lisansüstü (4)	28	24.60	2.79			
Atılmanlık	İlköğretim (1)	7	29.00	0.00	6.69	.00*	1>3 2>3
	Ortaöğretim (2)	34	26.65	4.06			
	Lisans (3)	85	24.14	3.68			

Duygusal istikrar/stresle başa çıkma	Lisansüstü (4)	28	25.18	3.37	2.13	.10	-
	İlköğretim (1)	7	18.00	0.00			
	Ortaöğretim (2)	34	21.53	5.46			
	Lisans (3)	85	19.75	3.47			
Görev yönelimi	Lisansüstü (4)	28	20.00	4.72	6.25	.00*	1>3 2>3 4>3
	İlköğretim (1)	7	26.00	0.00			
	Ortaöğretim (2)	34	25.06	4.30			
	Lisans (3)	85	22.39	3.80			
Keşfetmekten hoşlanma	Lisansüstü (4)	28	24.89	4.05	1.97	.12	-
	İlköğretim (1)	7	29.00	0.00			
	Ortaöğretim (2)	34	27.15	3.69			
	Lisans (3)	85	25.93	4.09			
Sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçek toplam puanı	Lisansüstü (4)	28	26.36	3.35	5.25	.00*	1>3 2>3
	İlköğretim (1)	7	157.00	0.02			
	Ortaöğretim (2)	34	150.56	21.85			
	Lisans (3)	85	138.92	16.47			
	Lisansüstü (4)	28	143.41	17.91			

* $P<0.05$

Tablo 4'te araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının baba eğitim durumu değişkenine göre sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin alt boyutlarının ve toplam puanının üzerinde etkisinin olup olmadığı Anova testi ile incelenmiştir. Sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının iletişim kurma / sosyal performans alt boyutu için elde edilen [$F=5.22$; $p<.05$] değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın ilköğretim, ortaöğretim, lisans ve lisansüstü mezunu babalar arasında olduğu ($1>2,3,4$), öz-kontrol/düşüncelilik alt boyutu için elde edilen [$F=6.10$; $P<.05$] değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın ilköğretim ile lisans mezunu babalar arasında olduğu ($1>3;3>3$), atılganlık alt boyutu için elde edilen [$F=6.69$; $P<.05$] değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farklılığın ilköğretim, ortaöğretim ile lisans mezunu babalar arasında olduğu ($1>3;2>3$), duygusal istikrar/stresle başa çıkma alt boyutu için elde edilen [$F=2.13$; $p>.05$] değeri ile anlamlı farklılık olmadığı, görev yönelimi alt boyutu için elde edilen [$F=6.25$; $P<.05$] değeri ile anlamlı farklılık olduğu ve bu farkın ilköğretim, ortaöğretim, lisans ve lisansüstü mezunu babalar arasında olduğu ($1>3; 2>3; 4>3$), keşfetmekten hoşlanma alt boyutu için elde edilen [$F=1.97$; $P>.05$] değeri ile anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının toplam puanı için elde edilen [$F=5.25$; $P<.05$] değeri ile baba eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın ilköğretim, ortaöğretim, lisans mezunu babalar arasında olduğu ($1>3; 2>3$) görülmektedir.

TARTIŞMA

Araştırmanın ilk bulgusu, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları genel olarak yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Çocukların, iletişim kurma / sosyal performans, Öz-kontrol/düşüncelilik, atılganlık, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma alt boyutlarından en yüksek puanı aldıkları, duygusal istikrar/stresle başa çıkma alt boyutunda ise daha düşük puan aldıkları görülmüştür. Çocukların akranlarıyla çevresiyle sosyal bağ kurabilmesi, etkileşim içinde olması, kendini ifade ederek duygularını yönetebilmeleri ve diğer gelişim alanlarının ilerlemesi çocukların sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının gelişmesini olumlu yönde etkilemiş olabilir. Literatürde bu sonucu destekleyen araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Özoğul (2022) yaptığı araştırmada altı yaştaki çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmiştir. Benzer bir araştırmada Yılmaz & Arslan (2023) çocukların sosyal-duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Okul Öncesi dönem çocuklarının sosyal psikolojik iyi oluş ve psikolojik sağlamlık düzeylerini inceleyen diğer çalışmalar da (Erata & Özbey 2020; Kishalı, 2022; Taştüner, 2021) bu araştırmanın bulgularını desteklemektedir. Ancak bu araştırma sonuçlarıyla kısmen çelişen araştırma sonuçları olduğu görülmektedir. Örneğin, Öztürk (2022) yaptığı araştırmanın sonucunda çocukların, sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının orta düzeyde olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırmanın ikinci bulgusu, okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet değişkenine göre sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin iletişim kurma/sosyal performans, öz-kontrol/ düşüncelilik, keşfetmekten hoşlanma alt boyutlarında ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık olmadığını, ancak atılganlık, duygusal istikrar/stresle başa çıkma, görev yönelimi alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu ve kız çocuklarının erkek çocuklarından daha yüksek puan aldıklarını ortaya koymuştur. Alan yazın incelendiğinde bu sonucu destekleyen araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Yılmaz & Arslan (2023) yılında yapmış olduğu çalışmalarında benzer olarak özkontrol/düşüncelilik ve görev yönelimi alt boyutlarından almış oldukları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığını tespit etmişlerdir. Buna göre kız çocukların özkontrol/düşüncelilik ve görev yönelimi puanları erkek çocuklardan daha yüksektir. Özoğul & Çoban (2024)

yaptığı araştırmada kız çocuklarının erkeklerden daha yüksek puan aldıklarını saptamış ve puan ortalamaları arasında kız çocuklarının lehine anlamlı bir fark olduğunu belirtmişlerdir. Garnezy (1993)'in yapmış olduğu çalışma da bu sonuçları doğrular niteliktedir. Çalışmada erkeklerin kızlara kıyasla psikolojik sağlamlık düzeylerinin daha düşük olduğunu, zorlayıcı yaşam şartlarıyla karşılaştıklarında daha kolay yıldıklarını ve mücadelecilik olmak yerine daha yıkıcı tavırlar sergilediklerini belirtmektedir. Öte yandan çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Balcı, 2022). Ersoy (2009) kültürün cinsiyet kalıplarını belirleyen en önemli unsurlardan biri olduğunu vurgulamış ve kız çocuklarının yetiştirilmesinde uygulanan farklı yaklaşımların bu durumu etkileyebileceğini belirtmiştir. Bu araştırmanın sonucu, kız çocuklarının puanlarının daha yüksek olmasında toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak ailelerin ve toplumdaki diğer bireylerin kız çocuklarına yönelik tutumlarının farklılık göstermesinin etkili olabileceğini düşündürmektedir. Öte yandan bu durum; kızların ilişkilerinde daha sağlıklı iletişim kurduklarını, benlik saygılarının daha yüksek olduğunu, zorlu durumlarla başa çıkmada ve alternatif çözüm yolları üretmelerinde daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü bulgusu, okul öncesi dönem çocukların kardeş sayısı değişkenine göre sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin öz kontrol/ düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma alt boyutları arasında ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık olmadığını, ancak iletişim kurma / sosyal performans alt boyutunda kardeşi olan çocuklar lehine anlamlı farklılığın olmadığını ortaya koymuştur. Özoğul & Çoban (2024) yapmış olduğu araştırmada ise tam tersine çocukların keşfetmekten hoşlanma puanları arasında kardeşi olmayan çocukların lehine anlamlı fark görülmüştür. Öz kontrol/düşüncelilik puanlarında anlamlı fark bulmuşlar ve kardeşi olmayan çocukların puan ortalamalarının kardeşe sahip çocukların puan ortalamalarından yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Pristina & Divya, (2019), kardeş sayısının artmasının ebeveynlerin çocukları ile geçirdikleri zamanın ve onlara sağladıkları duygusal desteklerin azalmasına yol açtığını ifade etmiştir. Bu nedenle, kardeş sayısındaki artış, kardeşlerin arasında rekabet oluşmasına, anne-babayı paylaşamama, ebeveynlerin tutumları ve çocukların ihtiyaçlarını eşit şekilde karşılayamama, elde edilen sonuçların sebepleri arasında gösterilebilir.

Araştırmanın dördüncü bulgusu, okul öncesi dönem çocukların anne eğitim durumu değişkenine göre sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin iletişim kurma/sosyal performans alt boyutunda bir farklılık olmadığını, ancak, öz-kontrol/ düşüncelilik alt boyutunda ilköğretim mezunu anneler lehine olduğu, atılganlık alt boyutunda ilköğretim ile lisans mezunu anneler lehine olduğu, duygusal istikrar/stresle başa çıkma alt boyutunda ilköğretim, mezunu anneler lehine olduğu, görev yönelimi alt boyutunda ilköğretim, keşfetmekten hoşlanma alt boyutunda ilköğretim mezunu anneler lehine olduğunu, ancak ölçeğin genelinde anne eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın ilköğretim, ortaöğretim, lisans ve lisansüstü mezunu anneler arasında olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç doğrultusunda; ilköğretim mezunu annelerin, çocuklarıyla daha fazla zaman geçirip güçlü bağlar kurmaları ve geleneksel, pratik yöntemler kullanmaları, çocuklarının psikolojik sağlamlıklarını artırdığı söylenebilir. Aynı zamanda ilköğretim mezunu olan annelerin, çocuklarının duygusal ihtiyaçlarına daha fazla odaklandıkları ve kendi çocukluk deneyimlerinden yola çıkarak, çocuklarına daha fazla empati ve anlayışla yaklaştıkları bu durumda çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarını güçlendirdiği görülmektedir.

Araştırmanın beşinci bulgusu, okul öncesi dönem çocukların baba eğitim durumu değişkenine göre sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin duygusal istikrar/stresle başa çıkma ile keşfetmekten hoşlanma alt boyutların herhangi farklılığın olmadığı, ancak, iletişim kurma / sosyal performans alt boyutunda farklılığın olduğu bu farklılığın ilköğretim mezunu babaların lehine olduğu, öz-kontrol/ düşüncelilik alt boyutunda ilköğretim ve lisans mezunu babalar lehine olduğu, atılganlık alt boyutunda ilköğretim ve ortaöğretim mezunu babalar lehine olduğu, görev yönelimi alt boyutunda ilköğretim, ortaöğretim ve lisansüstü mezunu babalar lehine olduğu, ölçeğin genelinde ise baba eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın ilköğretim ve ortaöğretim mezunu babalar lehine olduğunu ortaya koymuştur. Alan yazın incelendiğinde yapılan çalışmalardan bazıları baba öğrenim düzeyi ile psikolojik sağlamlık arasında benzer şekilde anlamlı bir fark belirlemiştir. Örneğin Bahadır (2009) üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmada baba öğrenim düzeyi daha düşük olan katılımcıların psikolojik sağlamlık düzeyinin daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu sonuç doğrultusunda, üniversite mezunu babaların, çocuklarının sosyal gelişimlerinden ziyade daha çok akademik başarı beklentileri içinde olduğu söylenebilir. Bu durum, çocuklar üzerindeki baskıyı artırabilir ve sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarını olumsuz etkileyebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları genel olarak yüksek düzeydedir. Ayrıca çocukların, cinsiyet değişkenine göre ölçeğin iletişim kurma/sosyal performans, öz-kontrol/ düşüncelilik, keşfetmekten hoşlanma alt boyutlarında ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık olmadığı, ancak atılganlık, duygusal istikrar/stresle başa çıkma, görev yönelimi alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu ve kız çocuklarının erkek çocuklarından daha yüksek puan aldıkları, kardeş sayısı değişkenine göre ölçeğin öz kontrol/ düşüncelilik, atılganlık, duygusal istikrar/stresle başa çıkma, görev yönelimi, keşfetmekten hoşlanma alt boyutları arasında ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık olmadığı, ancak iletişim kurma / sosyal performans alt boyutunda farklılık olduğu, kardeşi olan çocukların daha yüksek puan aldıkları, anne eğitim durumu değişkenine göre ölçeğin iletişim kurma/sosyal performans alt boyutunda bir farklılık olmadığı, ancak, öz-kontrol/ düşüncelilik alt boyutunda ilköğretim mezunu anneler lehine olduğu, atılganlık alt boyutunda ilköğretim ile lisans mezunu anneler lehine olduğu, duygusal istikrar/stresle başa çıkma alt boyutunda ilköğretim, mezunu anneler lehine olduğu, görev yönelimi alt boyutunda ilköğretim, keşfetmekten hoşlanma alt boyutunda ilköğretim mezunu anneler lehine olduğu, ölçeğin genelinde anne eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın ilköğretim, ortaöğretim, lisans ve lisansüstü mezunu anneler arasında olduğu, baba eğitim durumu değişkenine göre ölçeğin duygusal istikrar/stresle başa çıkma ile keşfetmekten hoşlanma alt boyutların herhangi farklılığın olmadığı, ancak, iletişim kurma / sosyal performans alt boyutunda farklılığın olduğu bu farklılığın ilköğretim mezunu babaların lehine olduğu, öz-kontrol/ düşüncelilik alt boyutunda ilköğretim ve lisans mezunu babalar lehine olduğu, atılganlık alt boyutunda ilköğretim ve ortaöğretim mezunu babalar lehine olduğu, görev yönelimi alt boyutunda ilköğretim, ortaöğretim ve lisansüstü mezunu babalar lehine olduğu, ölçeğin genelinde ise baba eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılığın ilköğretim ve ortaöğretim mezunu babalar lehine olduğu görüldü.

Sonuç olarak, okul öncesi dönemde çocukların sosyal/duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının daha fazla geliştirilebilmesi, ebeveynlerin ve öğretmenlerinin desteği ile mümkün olabilir. Bu süreçte ebeveynlerin, çocuklarına duygularını ifade etme imkânı tanınması ve onları dikkatle dinleyerek gelişimlerine destek olmaları önemlidir. Sosyal becerilerin güçlendirilmesi için oyun etkin bir araç olarak kullanılmalı; çocukların arkadaşlarıyla etkileşim kurmaları ve paylaşımında bulunmaları teşvik edilmelidir. Güvenli bir ortam yaratmak ise çocukların kendilerini rahatça ifade etmelerini ve yeni şeyler denemeye cesaret etmelerini sağlar. Aynı zamanda, ebeveynlerin duygusal tepkileri ve örnek davranışları, çocukların empati becerilerinin gelişimine katkıda bulunabilir. Öğretmenler de sosyal/duygusal iyi oluş ile psikolojik sağlamlığı desteklemek için hikâye okuma seansları gerçekleştirebilir. Bu tür uygulamalar, çocukların hem duygusal farkındalıklarını artırır hem de güçlü bir psikolojik dayanıklılık geliştirmelerine yardımcı olur. Böylelikle, çocuklar bireysel ve sosyal açıdan sağlıklı bir gelişim süreci geçirerek yaşamlarına daha güvenle adım atarlar.

KAYNAKÇA

- Abed, N., Pakdaman, S., Heidari, M., & Tahmassian, K. (2016). Developing psychological well-being scale for preschool children. *Global Journal of Health Science*, 8(11), 104-111. <http://dx.doi.org/10.5539/gjhs.v8n11p104>
- Altın, S. (2023). *Geleneksel çocuk oyunlarının 60-72 aylık çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bahadır, E. (2009). *Sağlıkla ilgili fakültelerde eğitime başlayan öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Balci, Ş. (2022). *Annelerin evlilikte ve ebeveynlikte bilinçli farkındalık düzeyi ile okul öncesi dönem çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ilişkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. Ankara Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bonanno, G. A. (2005). Resilience in the face of potential trauma. *Current Directions in Psychological Science*, 14, 135–138. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00347.x>
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2020). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Collet, V. S. (2017). “I can do that!” Creating classrooms that foster resilience. *YC Young Children*, 72(1), 23–32.
- Denham, S. A., Bassett, H. H., Zinsser, K., & Wyatt, T. M. (2014). How preschoolers' socialemotional learning predicts their early school success: Developing theory-promoting, competency-based assessments. *Infant and Child Development*, 23(4), 426-454. <https://doi.org/10.1002/icd.1840>

- Erata, F., & Özbey, S. (2020). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Pearson Journal*, 5(9), 125-151. <https://doi.org/10.46872/pj.171>
- Ersoy, E. (2009). Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209-230.
- Ertek-Eroğlu, B., & Eker, C. (2024). 2013 ve 2024 yılı okul öncesi eğitim programlarının karşılaştırılması. *The Journal of Academic Social Science*, 151, 391-403. <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.75799>
- Ertek Eroğlu, B., Eker, Z., & Eker, C. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programının Hassas Beceriler Açısından İncelenmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 24(2), 897-909. <https://doi.org/10.17755/esosder.1574163>
- Garmezy, N. (1993). Children in povert: Resilience despite risk. *Journal of Pediatrics*, 56(1), 217-136. <https://doi.org/10.1080/00332747.1993.11024627>
- Garros, D., Austin, W., & Podek, P. (2021). How can I survive this? Coping during coronavirus disease 2019 pandemic. *Chest*, 159(4), 1484–1492. <https://doi.org/10.1016/j.chest.2020.11.012>
- Goldstein, S., & Brooks, R. (2013). Why study resilience? In S. Goldstein & R. Brooks (Eds.), *Handbook of resilience in children* (pp. 3-14). New York: Springer.
- Kahneman, D. ve Deaton, A. (2010). Yüksek gelir yaşam değerlendirmesini iyileştirir ancak duygusal refahı iyileştirmez. *Ulusal Bilimler Akademisi Bildirileri*, 107 (38), 16489-16493.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel irade algı çerçevesi ile araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler ve teknikler* (36. Baskı). Ankara: Nobel Akademi.
- Keyes, C. L. M. (1998). Social well-being. *Social Psychology Quarterly*, 61(2), 121-140. <https://doi.org/10.2307/2787065>
- Keyes, C. L. M. (2003). Complete mental health: An agenda for the 21st century. In C. L. M. Keyes & J. Haidt (Eds.), *Flourishing: Positive psychology and the life well-lived* (pp. 293–312). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10594-013>
- Kışalı, Z. (2022). *Annelerin duygu sosyalleştirme davranışları ile okul öncesi dönem çocuklarının 21. yüzyıl becerileri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Marbina, L. Mashford-Scott, A., Church, A., & Tayler, C. (2015). Assessment of wellbeing in early childhood education and care. Literature review. Melbourne: Victorian Curriculum and Assessment Authority.
- Mayr, T., & Ulich, M. (2009). Social-emotional well-being and resilience of children in early childhood settings–PERIK: An empirically based observation scale for practitioners. *Early Years*, 29(1), 45-57. <https://doi.org/10.1080/09575140802636290>
- Newman, T., & Blackburn, S. (2002). Transitions in the lives of children and young people: Resilience factors. ERIC Document Reproduction Service No. ED472541. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED472541.pdf> (Erişim tarihi: 01.04.2025).
- Önder, A., & Akgün, B. Ş. (2020). Çocukta psikolojik dayanıklılık ile ilgili bazı değişkenler. In H. G. Ogelman & A. Önder (Eds.), *Çocuk ve psikolojik dayanıklılık* (1. baskı, s: 91-114). İstanbul: Nobel Yayınları.
- Özbey, S. (2019). Okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin (PERİK) geçerlik güvenirlik çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 10(17), 756-786. <https://doi.org/10.26466/opus.518062>
- Özoğul, B. (2022). *Okul öncesi dönemde ebeveyn-çocuk ilişkisi ve çocukların psikolojik iyi oluşu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özoğul, B., & Esen Çoban, A. (2024). Ebeveyn-çocuk ilişkisi ve çocukların psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 850-869. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2024.-1352135>
- Öztürk, E. (2022). *Okul öncesi çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile anne ilgi düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Phillips, S. P., Jiang, M., Lakkadghatwala, R., & Wang, S. (2019). Assessing wellness in the well-child check: What about social and emotional development? *Canadian Family Physician*, 65(3), 113-120.
- Pristina R., P., & Divya D., T. (2019). Relationship between income, family size and family relationships. *International Journal of Scientific Research*, 8(5), 39-41. <https://doi.org/10.36106/ijsr>
- Ramirez, E. R. (2007). Resilience: A concept analysis. *Nursing Forum*, 42(2), 73-82. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6198.2007.00070.x>
- Russell, E. (2001). *War and nature: Fighting humans and insects with chemicals from world war I to silent spring*. Cambridge University Press.
- Saarni, C. (2001). Cognition, context, and goals: significant components in social-emotional effectiveness. *Social Development*, 10(1), 125-129. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00152>
- Sanders, M. T., Welsh, J. A., Bierman, K. L., & Heinrichs, B. S. (2020). Promoting resilience: A preschool intervention enhances the adolescent adjustment of children exposed to early adversity. *School Psychology*, 35(5), 285–298. <https://doi.org/10.1037/spq0000406>
- Shonkoff, J., & Phillips, D. (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. Washington, DC: National Academy Press.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics (5th ed.)*. Boston: Pearson
- Taştüner, M. (2021). *COVID-19 pandemi sürecinde 3-6 yaş çocuklarının sosyal duygusal sağlamlık ve psikolojik iyi oluş durumlarının incelenmesinde okul öncesi öğretmenleri ve ebeveynlerinin görüşleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. İstanbul Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Tezel, M. (2023). *0-72 aylık çocukların sosyal-duygusal iyilik hallerini ölçmeye yönelik çocuk, anne, öğretmen ölçeklerinin geliştirilmesi ve çocukların sosyal duygusal iyilik hallerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. İstanbul Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Watts, R., & Pattnaik, J. (2022). Perspectives of parents and teachers on the impact of the covid-19 pandemic on children's socio-emotional well-being, *Early Childhood Education Journal* 51(8), 1541–1552 <https://doi.org/10.1007/s10643-022-01405-3>
- Wu, Y., Zhang, H., & Liu, X. (2022). Social-emotional development in early childhood: A review of literature. *Journal of Child Psychology*, 45(2), 123-135. <https://doi.org/10.1080/10409289.2022.2090774>
- Yavuzer, H. (2019). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yılmaz, H., & Arslan, E. (2024). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları ile dijital oyun bağımlılık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 53-86. <https://doi.org/10.21666/muefd.1372901>